

науково-методичний журнал. Вип. 148. Т. 160. Комп'ютерні технології. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – С. 146-157.

4. Шешукова О. В. Застосування елементів дистанційної освіти в післядипломній підготовці лікарів-стоматологів / О. В. Шешукова, Т. В. Поліщук, В. П. Труфанова // Реалізація Закону України "Про вищу освіту" у Вищій медичній та фармацевтичній освіті України: Всеукраїнська навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 21-22 трав. 2015 р.) / Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль: ТДМУ, 2015. – С. 493.

УДК 37.018.43:004

Мацевко-Бекерська Л. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

АКАДЕМІЧНА ОСВІТА І ВИКЛАДАЧ:

МАРКЕРИ ХРОНОТОПУ «ПІСЛЯ 12 БЕРЕЗНЯ 2020 РОКУ»

У статті розглядається один із аспектів ідеї Університету як осередку творення, збереження, передачі культури. Трансформація знанневої парадигми, що поступилася прагматично-компетентнісній, синхронізувалася із переходом в епоху Web 4.0 і засвідчила істотні зміни в суті академічної освіти. Межа 2010-их і 2020-их років виразно корелювала з переживанням актуальності проблематики в дискурсі ідеї Університету – в якнайширшому просторі її осмислення, трансформації, адаптації до новітніх соціальних умов та вимог. Осяжний горизонт розмислів маркувався ідеями про знання, спробами віднайти оптимальні способи й форми його творення, активну практику примноження, поширення, збереження (духу, принципів, канонів тощо) академічної культури, науково-освітніх традицій. Інституційний простір був сповнений відчуттям змін, розумінням їхньої необхідності та своєчасності. Відповідно до ситуативних викликів і потреб ідея Університету зазнавала певних змін. Інституційно та парадигматично Університет знаходив форми гнучкого пристосування до світу, максимально зосередженого на практичних і близько/швидко досяжних цілях. Знаннєві концепти знайшли себе в ореолі онтологічного універсалізму, більше того – означилися способи порозумітися із прагматизмом і потребою швидкого й ефективного результату зі збереженням пріоритетів університетської філософії та структури. У вітчизняному освітньому просторі, умовно маркованому – «після 12 березня 2020 року», увиразнилися нові проблеми концептуального характеру, що потребують цілковитого переосмислення класичних «хто ми?» і «куди йдемо?» Таким чином, серед численних питань особливо актуалізувалося питання про місце та ролі викладача в умовах об'єктивно трансформованого освітнього середовища.

Ключові слова: ідея Університету, освітній простір, самоідентифікація, знаннєві концепти, парадигматика освіти

The article considers one of the aspects of the idea of the University as a center of creation, preservation, transmission of culture. The transformation of the knowledge paradigm, which gave way to pragmatic competence, was synchronized with the transition to the era of Web 4.0 and witnessed significant changes in the essence of academic education. The border of 2010 and 2020 clearly correlated with the experience of the relevance of the issue in the discourse of the idea of the University - in the widest space of its understanding, transformation, adaptation to the latest social conditions and requirements. The vast horizon of reflection was marked by ideas of knowledge, attempts to find optimal ways and forms of its creation, active practice of multiplication,

dissemination, preservation (spirit, principles, canons, etc.) of academic culture, scientific and educational traditions. The institutional space was full of a sense of change, an understanding of its necessity and timeliness. In accordance with situational challenges and needs, the idea of the University has undergone certain changes. Institutionally and paradigmatically, the University found forms of flexible adaptation to the world, maximally focused on practical and near / quickly achievable goals. Cognitive concepts have found themselves in the halo of ontological universalism, moreover, they have identified ways to communicate pragmatism and the need for a quick and effective result while maintaining the priorities of university philosophy and structure. In the domestic educational space, conditionally marked as "after March 12, 2020", new problems of a conceptual nature have arisen, which requires a complete rethinking of the classic "who are we?" and "where are we going?" Thus, among the many issues, the question of the teacher's place and role in an objectively transformed educational environment is especially relevant.

Keywords: *the idea of the University, educational space, self-identification, knowledge concepts, paradigm of education*

В статье рассматривается один из аспектов идеи Университета как центра создания, сохранения, передачи культуры. Трансформация парадигмы знаний, которая уступила место прагматично-компетентностной, синхронизировалась с переходом в эпоху Web 4.0 и засвидетельствовала существенные изменения в сути академического образования. Граница 2010-ых и 2020-ых годов убедительно коррелировала с переживанием актуальности проблематики в дискурсе идеи Университета – в как можно более широком пространстве ее осмысления, трансформации, адаптации к новейшим социальным условиям и требованиям. Видимый горизонт размышлений обозначался идеями о знании, о попытках найти оптимальные способы и формы его создания, об активной практике приумножения, распространения, сохранения (духа, принципов, канонов и под.) академической культуры, научно-образовательных традиций. Институциональное пространство было преисполнено ощущением изменений, пониманием их необходимости и своевременности. В соответствии к ситуативным вызовам и потребностям идея Университета переживала некоторые изменения. Институционно и парадигматично Университет находил формы гибкого приспособления к миру, максимально сосредоточенного на практичных и близко/быстро достижимых целях. Концепты знания нашли себя в ореоле онтологичного универсализма, более того – обозначились способы взаимопонимания с прагматизмом и потребностью быстрого и эффективного результата при сохранении приоритетов университетской философии и структуры. В отечественном образовательном пространстве, условно маркированном – «после 12 марта 2020 года», обозначились новые проблемы концептуального характера, что требует всеобщего переосмысления классических «кто мы?» и «куда идем?» Таким образом, среди множественных вопросов особо актуализировался вопрос о месте и ролях преподавателя в условиях объективно трансформированной образовательной среды.

Ключевые слова: *идея Университета, образовательное пространство, самоидентификация, концепты знаний, парадигматика образования*

Наближення до переходу з другого в наступне десятиліття ХХІ століття

виразно корелювало із переживанням актуальності (в сенсі іншості) дискурсу Університету. Його осяжний горизонт маркувався ідеями про знання, спробами віднайти оптимальні способи й форми його творення, активну практику примноження, поширення, збереження (духу, принципів, канонів тощо). Інституційно-академічний простір був сповнений відчуттям змін, розумінням їхньої необхідності та своєчасності. На той час видавалося, що ми є важливим сегментом «тектонічних зсувів» – метафорично, однак доречно, можна було схарактеризувати процес якісної трансформації змісту й форми університетської науки та освіти. Майже цілковитий збіг осмислення об'єктивності прийдешніх змін із особистісним віднайденням внутрішньої (а надалі – фахової) рівноваги в цьому процесі спинився одномоментно – 12 березня 2020 року. Звісно, ця дата актуальна для України, позаяк «епоха іншості» розпочалася неодноразово в усіх країнах. Початкове примирення із необхідністю тимчасової зупинки всього поступово трансформувалося в потребу змоделювати нову реальність, у якій принципово зміняться соціальні ролі, а також кардинально зміниться ідея Університету.

Ще незадовго до названої вище дати ми не лише споглядали, але й творили динамічний світ, серед чільних прикмет якого були надто стрімкі й позірно хаотичні зміни. Відповідно до ситуативних викликів і потреб окреслювалися нові горизонти в розумінні та сприйманні Університету. Він тримався в каноні збереження і примноження культури, формування світогляду й утвердження морально-етичних цінностей, особистісної самоідентифікації. Університет був простором народження і розгортання інтелектуально-духовних розмислів, творення нових ідей. Інституційно та парадигматично він гнучко пристосовувався до світу, максимально зосередженого на практичних і близько/швидко досяжних цілях. Знаннєві концепти знайшли себе в ореолі онтологічного універсалізму, більше того – означилися способи порозумітися із прагматизмом і потребою швидкого й ефективного результату зі збереженням пріоритетів університетської філософії та структури. Метафора Хосе Ортеги-і-Гассета стала вихідною точкою на шляху творення нової/новітньої ідеї нового/новітнього Університету: «Треба було дочекатися початку ХХ століття, аби побачити неймовірну виставу – виставу специфічного невігластва й агресивної дурости, коли людина, знаючи багато з одного предмету, не має жодного уявлення про всі інші» [3, с. 79]. Когнітивний парадокс першої половини ХХ ст., що став результатом Третьої промислової революції, значно трансформувався і увиразнився із проявом наслідків Четвертої промислової революції, факт здійснення котрої визнаний та задекларований [5]. Всі причетні до академічної освіти, прийняли нову якість взаємин людини і технологій, осмислили її безпосередній вплив на конфігурацію ідеї Університету. Отож, на часі постало питання про фундаментальні принципи як змісту освіти, так і на актуальні форми залучення окремої особистості до цілісної й самодостатньої субкультури – Університет.

У лабіринтах змагань між елітарною та елітною освітою, у пошуках гармонії між фундаментальними, константними та історично значущими принципами організації академічної освіти на початку 2020 року раптово з'явився новий «учасник», новий критичний чинник, що принципово змінив засади осмислення та генерування ідей в якнайширшому контексті. Питання пошуку власної ідентичності та самодостатності для Університету відійшло на другий план, позаяк головним, таким, що потребує негайної та адекватної відповіді стало питання – Університетові бути чи не бути? А що нікому не спало на думку засумніватися в

екзистенції, то наступним постало питання онтології. Саме після 12 березня 2020 року увиразнилася актуальна потреба розмислити про місце викладача «під куполом Університету» (метафора як алюзія на архітектурне рішення головного корпусу Львівського університету).

На думку С. Курбатова, «престижність Гарварду чи Йелю, Оксфорду чи Принстона, Берклі чи Сорбонни завжди означала певну суттєву інвестицію в майбутню кар'єру молоді людини та залучення її до соціального середовища «господарів життя» [2, с. 311]. Спостереження упродовж десятиліття (приблизно після 2010 року до 2020 року) свідчать, що принципова взаємозалежність і взаємозумовленість статусної приналежності до академічного середовища і практична життєва реалізація особистості значно порушилися, що ці причинно-наслідкові зв'язки вже не переважають у визначенні ближчих чи більш віддалених планів самореалізації. Отож, актуальним є питання про те, ким є сучасний викладач для сучасного студента. З одного боку, цілком погоджуємося із Мічіо Кайку: «протягом більшої частини історії людства ми могли тільки як випадкові свідки спостерігати прекрасний танок Природи. Але сьогодні ми впритул наблизилися до епохальної зміни – з пасивних споглядачів Природи ми можемо перетворитися на її активних хореографів» [1, с. 19]. У цьому міркуванні цілком чітко вимальовується портрет викладача. З другого боку, жодні (навіть найсміливіші) прогнози не передбачали активізації опції «вимкнути все». За класифікацією Web-ів ми перейшли на якісно інший рівень, прагматичного «Web 4.0» [4], однак стосунки із технологіями в нашій уяві не змальовували інтер'єру аудиторії «без людини». Фактично із проголошенням суворих обмежень та заборон до соціальної комунікації особливо актуалізувалося питання про те, як полегшити студентам шлях до оволодіння майстерністю «активного хореографа природи». Викладач, який за природою своєї діяльності синтезує науку та освіту, був змушений застановитися лише на другій складовій. Університет увійшов у тривалий і складний процес самозбереження та самоідентифікації. Онтологічні конфігурації діалогу – здобування університетського знання (духу, принципів, засад тощо) око до ока – зазнали незворотних змін. У час, коли особливо увиразнилася потреба в емпатії та особистісному форматуванні освітнього процесу (через низку цілком об'єктивних чинників), коли виразно окреслилися можливості індивідуалізованого підходу до викладання окремих дисциплін та опануванні загалом освітніми програмами, коли масштаб і динаміка академічної мобільності вже засвідчували нову якість як процесу, так і результатів навчання, викладач набув статусу «мовця на екрані».

Атмосфера критичного мислення, взаєморефлексій, емоційного насичення кожного заняття (лекції, семінару, практичного), творчого пошуку з відчуттям / переживанням знайденого / відкритого втрачена. Викладач став менеджером окремого сегменту освітньої програми, модератором окремої «зустрічі» зі студентами, вкрай суб'єктивним критиком їхніх навчальних досягнень (позаяк дистанційне навчання значно звужує можливості для повноцінного об'єктивного контролю й корекції ключових та предметних компетентностей). Якщо в час до початку 2020 року викладач значною мірою реалізовував власний науково-дослідницький потенціал, здобутками якого радо й результативно ділився зі своїми студентами, з чого надалі виростали наукові школи, то в нових умовах викладач став заручником технологій. Він старанно вивчає специфіку роботи кожної платформи для дистанційного навчання, аби максимально гармонійно здійснити

викладання свого предмету. Водночас він жодним чином не може вплинути на суть самого процесу опанування знаннями та набування необхідними вміннями-навичками – викладач не перебуває у спільному просторі зі своїми студентами. Хронотопу зустрічі у новому освітньому горизонті немає. Харизма викладача як авторитетного вченого, дослідника, як представника чи очільника наукової школи не може здобутися на результат. Дистанційне навчання може претендувати на те, аби вважатися навчанням, лише за умови його епізодичності, ситуативної «включеності» у загальний освітній процес. Усім відома проблема заочного навчання, успішні результати якого визначаються винятково особистісною мотивацією та сумлінністю здобувачів освіти. Доба «після 12 березня 2020 року» окреслила контури портретів як студента, так і викладача у цілком іншій призмі «освітнього поляроїда». Особлива тривога пов'язана зі студентами першого курсу (набору 2020 року) – молодими людьми, які не закінчували школи у традиційному форматі, а також не стали частинкою ідеї Університету.

Канон Університету оберігається традиціями. Традиції формуються і передаються упродовж надзвичайно тривалого часу. Перерва ж – незалежно від її дійсного інтервалу – здатна перервати традиції, здатна порушити канон. У розмислах про природу Університету й місію викладача неминуче приходиш до Шевченкового «Я на сторожі коло їх поставлю слово» («Подражаніє 11 псалму», 1859). У постглобалізованому суспільстві Університет «переростає» свою ідею, якою вона витворилася завдяки класикам (Вільгельм фон Гумбольдт, Карл Ясперс, Хосе Ортега-і-Гассет та інші філософи). Він стає необхідним духовно-емоційним та ціннісним контекстом: для оцінки й переосмислення здобутого, для творення й осмислення нових ідей, для активізації психо-фізіологічних процесів діяльності, для формування й розвитку навичок образного, асоціативного, перспективного мислення, для утвердження метанавику особистісної самореалізації.

Отож, перед кожним викладачем, якому небайдужими є його наукові інтереси, його професійні таланти, для якого особливою цінністю є кожен студент з усіма його особливостями, постає питання – як уповні втілити гуманну студентоцентровану освітню модель у парадигмі повсюдної зупинки? Наразі окреслюється лише питання, наразі тривають пошуки рівноваги між тим, як має існувати освітній дискурс і тим, як він триває насправді. По завершенню деякого етапу нашої науково-педагогічно-методичної експедиції, вочевидь, увиразняться якщо не відповіді, то маркери позитивних відповідей.

Сьогодні Ідея Університету значно розширюється в онтологічному просторі та проектується вже на Ідею освіти, моделюючи нову парадигму знання про знання. Калейдоскоп освітнього дискурсу складається з численних сегментів, кожному з яких належить своя роль у загальній «партитурі». Одна із фундаментальних засад ідеї Університету залишається незмінною – це визначальна та спрямовуюча роль того, хто за кафедрою. Особистість лектора – це найбільш правдивий та близький для сприймання і розуміння слухачами образ не лише глибини фахових знань чи володіння риторичною майстерністю, але передусім, відкритості до діалогу і розуміння потреб та очікувань його аудиторії. Як, скажімо, це відбулося під час лекцій у Дзеркальній залі Львівського університету (Юстейна Гордера, Форум видавців, вересень 2009 року; Шалви Амонашвілі, березень 2014 року; Роалда Гоффмана, вересень 2015 року).

У процесі викладання домінує потреба продовжити успіх – пізнання, розуміння смислів, інтерпретації та самоосмислення себе та світу. Цей процес

можливий лише у формі особистісного спілкування, обміну знаннями, враженнями, емоціями, висновками, оцінками, сумнівами око до ока. Лише так може бути поширений духовний та інтелектуальний досвід, продовжена культурна традиція, утверджена й примножена ідея Університету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кайку М. Візії: як наука змінить XXI сторіччя – Львів: Літопис, 2004. – 544 с.
2. Курбатов С. Університетські рейтинги як індикатор стану освіти / Сергій Курбатов // Філософія освіти. – 2008. – №1-2. – С. 310-317.
3. Ортега-і- Гассет Х. Місія Університету // Ідея Університету: Антологія / Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – С.65-107.
4. <http://bourabai.kz/dbt/web/evolution.htm>
5. <https://delo.ua/business/chetverta-promislova-revoljucija-chogo-nam-ochikuvati-334676/>

УДК 378:616-053.2

Мелащенко О.І.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Для забезпечення якісної дистанційної форми освіти при проведенні практичних занять з пропедевтики педіатрії використовувалось поєднанням хмарної платформи для проведення онлайн відео-конференцій Zoom та веб-сервісу Google Classroom. Практичний досвід запровадження дистанційного навчання довів що, ефективний навчальний процес має постійно вдосконалюватися, шляхом використання сучасних освітніх платформ та якісного методичного наповнення веб-ресурсів.

Ключові слова: *дистанційна освіта, пропедевтика педіатрії, сучасні освітні платформи.*

To provide a good quality of distance education , during practical classes on propaedeutics of pediatrics, a combination of a cloud platform for online video conferencing Zoom and the web service Google Classroom was used. The practical experience of introducing distance learning has shown that the effective learning process must be constantly improved through the use of modern educational platforms and high-quality methodological content of web resources.

Key words: *distance education, propaedeutics of pediatrics, modern educational platforms.*

Для обеспечения качественной дистанционной формы образования при проведении практических занятий по пропедевтики педиатрии использовалось сочетание облачной платформы для проведения онлайн видеоконференций Zoom и веб-сервиса Google Classroom. Практический опыт внедрения дистанционного обучения доказал, что, эффективный учебный процесс должен постоянно совершенствоваться, путем использования современных образовательных платформ и качественного методического наполнения веб-ресурсов.

Ключевые слова: *дистанционное образование, пропедевтика педиатрии, современные образовательные платформы.*